

ԿԱՐԾԻՔ

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԸՆԴԴԻՄԱԽՈՍԻ

Գևորգ Բաղդասարի Բաղդասարյանի «Աղքատության հաղթահարման ռազմավարական ուղղությունները ՀՀ-ում» թեմայով ատենախոսության վերաբերյալ՝ ներկայացված Ը.00.02 «Տնտեսության, նրա ոլորտների տնտեսագիտություն և կառավարում» մասնագիտությամբ տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման համար

Գևորգ Բաղդասարի Բաղդասարյանի ատենախոսությունը նվիրված է Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացման համար բացառիկ կարևորություն ունեցող հիմնախնդրի՝ աղքատության հաղթահարման ռազմավարական ուղղությունների բացահայտմանը, գնահատմանը և դրանց կառավարման կառուցակարգերի կատարելագործմանը: Աշխատանքի թեման արդիական է ինչպես գիտատեսական, այնպես էլ կիրառական առումներով, քանի որ աղքատությունը շարունակում է մնալ ՀՀ սոցիալ-տնտեսական քաղաքականության առանցքային մարտահրավերներից մեկը՝ ազդելով բնակչության կենսամակարդակի, մարդկային կապիտալի որակի, սոցիալական համերաշխության, զբաղվածության, տարածքային համաչափ զարգացման և պետական կառավարման արդյունավետության վրա:

Ատենախոսության արդիականությունը պայմանավորված է նաև այն հանգամանքով, որ աղքատությունը ժամանակակից պայմաններում այլևս չի կարող դիտարկվել միայն եկամուտների կամ սպառման անբավարար մակարդակի տեսանկյունից: Այն բազմաչափ երևույթ է, որը ներառում է կրթության, առողջապահության, զբաղվածության, սոցիալական պաշտպանության, հանրային ծառայությունների հասանելիության, մարդկային կարողությունների իրացման և սոցիալական ներգրավվածության խնդիրներ: Հեղինակը ճիշտ է հիմնավորում, որ աղքատության հաղթահարումը պահանջում է ոչ միայն սոցիալական աջակցության մեխանիզմների կիրառում, այլև երկարաժամկետ ռազմավարական կառավարում, շահառուների

փոխգործակցության համակարգում, ինստիտուցիոնալ բարելավումներ և արդյունքների չափելի գնահատում:

Ատենախոսության կառուցվածքը տրամաբանական է և համապատասխանում է գիտական հետազոտությանը ներկայացվող պահանջներին: Այն բաղկացած է ներածությունից, երեք գլուխներից, եզրակացություններից, օգտագործված գրականության ցանկից, հավելվածներից և հապավումների ցանկից:

Աշխատանքի առաջին գլխում ներկայացվել են աղքատության հաղթահարման տեսամեթոդական հիմքերը, աղքատության էության և տնտեսագիտական բովանդակության վերաբերյալ տեսական մոտեցումները, ինչպես նաև միջազգային փորձի տեղայնացման հնարավորությունները:

Երկրորդ գլխում վերլուծվել են ՀՀ-ում աղքատության արդի վիճակը, դրա դրսևորման պատճառահետևանքային հիմքերը, օրենսդրական և ինստիտուցիոնալ կարգավորման առանձնահատկությունները, ինչպես նաև աղքատությանը նպաստող գործոնները:

Երրորդ գլուխը նվիրված է աղքատության հիմնախնդրի լուծման ռազմավարական ուղղություններին, մասնավորապես՝ աղքատության հաղթահարման էկոհամակարգի ձևավորմանը, առաջընթացի առանցքային ցուցիչների համակարգի ներդրմանը և ռազմավարական կառավարման մեխանիզմների մշակմանը:

Աշխատանքի գիտական արժանիքներից է այն, որ հեղինակը աղքատության հիմնախնդիրը դիտարկել է համակարգային և միջգործոնային կապերի շրջանակում: Ատենախոսությունում աղքատությունը ներկայացվում է ոչ միայն որպես սոցիալական երևույթ, այլև որպես տնտեսական կառավարման, մարդկային կապիտալի զարգացման, պետական քաղաքականության արդյունավետության և մասնավոր հատվածի սոցիալական պատասխանատվության հետ փոխկապակցված հիմնախնդիր: Այս մոտեցումը թույլ է տվել հեղինակին դուրս գալ աղքատության ավանդական՝ միայն

սոցիալական աջակցության վրա հիմնված մեկնաբանություններից և առաջադրել առավել ընդգրկուն ռազմավարական կառավարման տրամաբանություն:

Հեղինակի կողմից առաջադրված գիտական նորություններից հատկապես կարևոր է աղքատության հաղթահարման էկոհամակարգային մոտեցման մշակումը, որը հիմնված է պետության, մասնավոր հատվածի, քաղաքացիական հասարակության, համայնքների և աղքատ բնակչության ներկայացուցիչների փոխկապակցված գործողությունների ներդաշնակեցման վրա: Նման մոտեցումը արդիական է ՀՀ պայմաններում, քանի որ աղքատության կրճատմանն ուղղված պետական քաղաքականությունը հաճախ սահմանափակվում է նպաստային կամ սոցիալական աջակցության առանձին գործիքներով, մինչդեռ աղքատության կայուն հաղթահարումը պահանջում է զբաղվածության, կրթության, առողջապահության, տարածքային զարգացման, սոցիալական ներդրումների և վարքագծային փոփոխությունների համադրված իրականացում:

Գիտական արժեք ունի նաև աղքատության հաղթահարման առաջընթացի առանցքային ցուցիչների համակարգի կիրառման առաջարկը: Հեղինակը հիմնավորում է, որ պաշտոնական վիճակագրությունը հաճախ արձանագրում է հետահայաց արդյունքներ, մինչդեռ ռազմավարական կառավարումը պետք է հիմնվի նաև ապագային միտված նպատակադրումների և դրանց իրականացման ընթացիկ գնահատման վրա: Այս առումով աշխատանքում առաջարկվող առաջընթացի առանցքային ցուցիչների համակարգը կարող է նպաստել աղքատության հաղթահարման քաղաքականության արդյունքահեն կառավարմանը:

Առանձնահատուկ ուշադրության է արժանի նաև երկրում աղքատության հաղթահարման առաջընթացը բնութագրող համընդհանուր շղթայական ինդեքսի մշակումը: Հեղինակը փորձում է աղքատության հաղթահարման գործընթացը գնահատել ոչ միայն առանձին ցուցանիշների փոփոխությամբ, այլև համակցված ինդեքսային մոտեցմամբ, ինչը հնարավորություն է տալիս համադրել օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ գործոնների ազդեցությունը, բացահայտել առաջընթացի կամ հետընթացի ուղղությունները և ապահովել տեղեկատվական հիմք

ռազմավարական որոշումների համար: Ատենախոսության մեջ կիրառվել են նաև կոոբյացիոն և ռեգրեսիոն վերլուծություններ, այդ թվում՝ ՀՀ ՎԿ 2001-2023 թթ. տվյալների հիման վրա աղքատության մակարդակի վրա ազդող գործոնների գնահատման նպատակով:

Աշխատանքի կիրառական նշանակությունը նույնպես ակնհայտ է: Հետազոտության արդյունքները կարող են օգտագործվել ՀՀ սոցիալական քաղաքականության, աղքատության հաղթահարման ռազմավարությունների, տարածքային զարգացման ծրագրերի, զբաղվածության խթանման քաղաքականության, սոցիալական պաշտպանության համակարգի բարեփոխումների և պետական-մասնավոր համագործակցության մեխանիզմների մշակման գործընթացում: Հատկապես կարևոր է, որ հեղինակը աղքատության հաղթահարումը կապում է ոչ միայն պետական աջակցության, այլև մասնավոր հատվածի կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվության, համայնքային կառավարման և քաղաքացիական հասարակության ակտիվ մասնակցության հետ:

Ատենախոսության դրական կողմերից պետք է առանձնացնել նաև օգտագործված աղբյուրների բազմազանությունը: Հեղինակը հիմնվել է ինչպես հայրենական, այնպես էլ արտասահմանյան հեղինակների աշխատությունների, միջազգային կազմակերպությունների մոտեցումների, ՀՀ վիճակագրական տվյալների, օրենսդրական և ռազմավարական փաստաթղթերի, ինչպես նաև սեփական վերլուծական հաշվարկների վրա: Սա բարձրացնում է աշխատանքի գիտական հիմնավորվածությունը և թույլ է տալիս քննարկվող հիմնախնդիրը ներկայացնել թե՛ տեսական, թե՛ գործնական հարթություններում:

Միևնույն ժամանակ, ատենախոսության վերաբերյալ կարելի է ներկայացնել հետևյալ դիտողությունները և առաջարկությունները.

Առաջին, աշխատանքում աղքատության հաղթահարման էկոհամակարգային մոտեցումը բավական հետաքրքիր և արդիական է, սակայն դրա գործնական ներդրման փուլերը կարելի էր առավել հստակ տարանջատել՝

կարճաժամկետ, միջնաժամկետ և երկարաժամկետ միջոցառումների տեսքով:
Դա կուժեղացներ առաջարկվող մոդելի կիրառական ուղղվածությունը:

Երկրորդ, առաջընթացի առանցքային ցուցիչների համակարգը ներկայացված է հիմնավորված, սակայն ցանկալի կլիներ առավել մանրամասն ցույց տալ, թե այդ ցուցիչների համար պատասխանատու պետական կառույցները, համայնքային մարմինները կամ մասնավոր հատվածի դերակատարները ինչպիսի կոնկրետ գործառույթներ պետք է իրականացնեն: Այս լրացումը կարող էր բարձրացնել մշակված մոտեցման կառավարչական կիրառելիությունը:

Երրորդ, ատենախոսությունում լայնորեն քննարկվում է միջազգային փորձը, սակայն առանձին դեպքերում նպատակահարմար կլիներ ավելի ընդգծված համեմատական վերլուծություն կատարել Հայաստանի հետ համադրելի փոքր տնտեսությունների կամ հետխորհրդային երկրների օրինակներով: Դա հնարավորություն կտար առավել հասցեական գնահատել միջազգային փորձի տեղայնացման իրատեսական սահմանները:

Չորրորդ, աղքատության հաղթահարման շղթայական ինդեքսի առաջարկը գիտական հետաքրքրություն է ներկայացնում, սակայն ցանկալի կլիներ հետագա հետազոտություններում այն փորձարկել ավելի երկար ժամանակային շարքերով և մարզային կտրվածքով՝ գնահատելու դրա զգայունությունը, կանխատեսման կարողությունը և կիրառելիությունը քաղաքականության մշտադիտարկման համակարգում:

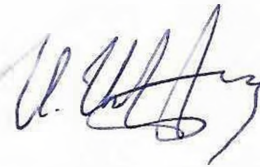
Նշված դիտողությունները չեն նվազեցնում ատենախոսության գիտական և կիրառական արժեքը: Դրանք առավելապես ունեն բարելավման և հետագա հետազոտական խորացման բնույթ:

Ընդհանուր առմամբ, Գևորգ Բաղդասարի Բաղդասարյանի «Աղքատության հաղթահարման ռազմավարական ուղղությունները ՀՀ-ում» թեմայով ատենախոսությունը ինքնուրույն, ամբողջական և գիտականորեն հիմնավորված հետազոտություն է: Աշխատանքում առաջադրված նպատակն ու խնդիրները հիմնականում լուծված են, ստացված արդյունքներն ունեն տեսական, մեթոդական և կիրառական նշանակություն, իսկ գիտական նորույթները

համապատասխանում են տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման աշխատանքին ներկայացվող պահանջներին:

Ելնելով վերոգրյալից՝ գտնում եմ, որ Գևորգ Բաղդասարի Բաղդասարյանի «Աղքատության հաղթահարման ռազմավարական ուղղությունները ՀՀ-ում» թեմայով պաշտպանության ներկայացված ատենախոսությունը բավարարում է Ը.00.02-«Տնտեսության, նրա ոլորտի տնտեսագիտության և կառավարում» մասնագիտությամբ թեկնածուական ատենախոսություններին «Հայաստանի Հանրապետությունում գիտական աստիճանաշնորհման» 6-րդ և 7-րդ կետերի և ՀՀ ԲԿԳԿ-ի կողմից թեկնածուական ատենախոսություններին ներկայացվող այլ պահանջներին, իսկ նրա հեղինակը՝ **Գևորգ Բաղդասարի Բաղդասարյանը արժանի է տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի շնորհմանը:**

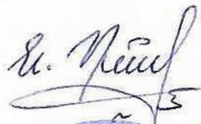
Պաշտոնական ընդդիմախոս՝
Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր



Ս. Ս. Ավետիսյան

Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի ավագ փորձագետ, հետազոտող Սամվել Սերյոժայի Ավետիսյանի ստորագրությունը հաստատում եմ

ՀՊՏՀ գիտական քարտուղար



Ն. Լ. Դարբինյան

15 հունիս 2026թ.

